

N:o 68.

Ank. till Riksd. kansli den 4 april 1905, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af den under Kungsörs norra kungsladugård dagsverksskyldiga lägenheten Borgvik n:o 1 i Västmanlands län. (I. A.)

I en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 66) har Kungl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden den 10 sistlidne februari föreslagit Riksdagen medgifva,

dels att den under Kungsörs norra kungsladugård i Kungs Barkarö socken och Åkerbo härad af Västmanlands län dagsverksskyldiga lägenheten Borgvik n:o 1, sådan densamma blifvit till areal, läge och gränser närmare angifven å en af förste landtmätaren S. P. Nordstedt år 1860 öfver lägenheten upprättad karta, måtte afhändas kronan och till innehafvaren af lägenheten, Magn. Jonsson, med äganderätt försäljas under villkor och förbehåll:

att lägenheten blifver, där sådant ej redan ägt rum, på innehafvarens bekostnad i behörig ordning genom landtmäteriförrättning å marken utstakad;

att lämpligt stängsel omkring lägenheten mot kungsladugårdens öfriga ej under ständig besittningsrätt upplåtna mark, där sådant påfordras, af lägenhetshafvaren uppföres och för framtiden behörigen underhålles;

att lägenhetshafvaren med kungsladugårdens nuvarande arrendatorer träffar sådan öfverenskommelse, att dessa förklara sig villiga afstå från de lägenheten påförda dagsverken, som enligt gällande arrendekontrakt dem tillkomma, utan annan ersättning af kronan än den dagsverkenas här nedan angifna penningvärde, uträknadt efter medeltalet af de tio sista årens markegångspris för länet, motsvarande nedsättning i arrendet, som af domänstyrelsen bestämmes;

att till kronan såsom köpeskilling för lägenheten erlägges 25 gånger det belopp, som motsvarar värdet af de från lägenheten till kungsladugården utgående dagsverken, beräknade efter medeltalet af de sista tio årens markegångspris å dagsverke enligt markegångstaxan för länet;

att, sedan den för lägenheten sålunda beräknade köpeskilling blifvit till fullo genom inleverering i länets ränteri erlagd samt köparen med kungsladugårdens arrendatorer träffat och till Kungl. Maj:ts befallningshafvande inkommit med sådan öfverenskommelse, som ofvan angifvits, köpebref å lägenheten skall af Kungl. Maj:ts befallningshafvande utfärdas med rätt för köparen att med äganderätt tillträda lägenheten den 14 mars, som inträffar näst efter det köpet ägt rum, dock att köpebref ej må meddelas, förrän nuvarande innehafvarens besittningsrätt till lägenheten blifvit behörigen ådagalagd samt sig visat, att ofvanberörda i afseende å lägenhetens utstakning å marken stadgade villkor blifvit i behörig ordning fullgjordt;

att den försålda lägenheten får ägas och besittas såsom allmänt frälse utan dagsverksskyldighet;

att den i norra kungsladugårdens mantal inbegripna mark, som sålunda från kungsladugården upplåtes, skall på lägenhetshafvarens bekostnad i författningens ordning åsättas belöpande andel i kungsladugårdens mantal; samt

att köparen ensam vidkännes lagfartskostnaderna samt andra med köpet förenade utgifter;

dels ock att de genom egendomens föryttring inflytande medlen måtte, på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark.

I detta ärende har departementschefen till ofvanberörda statsrådsprotokoll anfört följande:

»Hos Kungl. Maj:t har Magn. Jonsson, såsom innehafvare af den jämlikt nådigt bref den 20 mars 1863 under ständig besittningsrätt upplåtna, till Kungsörs norra kungsladugård i Kungs Barkarö socken och Åkerbo härad af Västmanlands län hörande lägenheten Borgvik n:o 1 om 4 tunnland 4 kappland, i underdånighet anhållit, att, då sagda lägenhet, som, på sätt en ansökningen bifogad afskrift af kammarkollegii den 18 oktober 1866 meddelade utslag visade, undergått särskild skattläggning för dagsverkens utgörande till kungsladugården, vore

från kungsladugårdens öfriga ägor fullständigt skild, Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärd i syfte att lägenheten måtte få af sökanden på sätt och med villkor, som kunde vardas bestämda, till skatte köpas; vid hvilken ansökning jämväl fogats en af G. V. Borgman, Mathilda Borgman, Carl A. Borgman och Magnus Ljungwald underskrifven, den 28 augusti 1903 dagtecknad handling, hvarigenom bemälda personer såsom arrendatorer af Kungsörs kungsladugård förklarar hinder från deras sida icke möta för bifall till förevarande framställning om rätt för sökanden att friköpa lägenheten Borgvik och därå erhålla lagfart.

Genom nådig remiss har Kungl. Maj:t anbefallt kammarkollegium och domänstyrelsen att efter vederbörandes hörande häröfver afgifva underdånigt utlåtande; och har till följd häraf af dessa ämbetsverk i ärendet infordrats yttrande af domänintendenten i länet, hvilken därvid, med framhållande, att det borde blifva fördelaktigt för arrendatorerna af kungsladugården att i stället för dagsverken, hvilka vore af tvifvelaktig beskaffenhet och af ringa värde för kungsladugården, få uppbära en mot dagsverksskyldigheten svarande kontant afgäld, uttalat sig för bifall till ansökningen, hvarefter och sedan fögderiförvaltningen i orten sig yttrat, Kungl. Maj:ts befallningshafvande afgifvit underdånigt yttrande och därvid, med öfverlämnande af vederbörligt taxeringsbevis, utvisande, att sökanden såsom innehafvare af lägenheten Borgvik n:o 1 fått sig för år 1903 påförd bevillning efter ett i kolumn för annan fastighet än jordbruksfastighet upptaget taxeringsvärde af 20,000 kronor, meddelat, bland annat, att lägenheten uti senast fastställda jordebok för länet funnes upptagen inom Kungs Barkarö socken bland kronoegendomar under enskild disposition under benämning Borgvik n:o 1 med åsatt ränta af 44 dagsverken samt med anteckning, att lägenheten, som på grund af åberopade nådiga brefvet den 20 mars 1863 innehades under ständig besittningsrätt, vore dagsverkstorp å ägorna till Kungsörs norra kungsladugård, till hvilken dagsverksrättan skulle utgöras in natura; och har Kungl. Maj:ts befallningshafvande vidare anfört, bland annat, att, då ifrågavarande med bostadshus bebyggda lägenhet på grund af bestämmelserna i nådiga brefvet den 20 mars 1863 innehades med ständig besittningsrätt samt lägenhetens värde nästan uteslutande betingades af det af dess innehafvare, hvar efter annan därå nedlagda arbete, Kungl. Maj:ts befallningshafvande desto hellre funne sig böra till nådigt bifall förorda den underdåniga ansökningen, som nuvarande arrendatorerna af kungsladugården förklarar något hinder från deras sida icke förefinnas för den sökta upplåtelsen och

dessas i allt fall på ett eller annat sätt torde beredas vederlag för mistning af till dem från lägenheten nu utgående dagsverken.

Vidare har landtmäteristyrelsen efter utredning i rikets general-landtmäterikontor sig yttrat och därvid, bland annat, med bifogande af utdrag af en utaf förste landtmätaren S. P. Nordstedt år 1860 öfver lägenheten i fråga upprättad karta, framhållit, att någon tvekan i afseende å lägenhetens storlek, läge och gränser ej kunde råda, äfvensom att lägenhetens areal blifvit riktigt angifven till 4 tunnland 4 kappland.

Uti underdånigt utlåtande den 6 december 1904 hafva kammarkollegium och domänstyrelsen, under återopande af den utredning rörande de s. k. Kungsörstorpen, som innefattades uti handlingarna till Kungl. Maj:ts nådiga beslut den 29 maj 1893 angående jordupplåtelse för erhållande af nödigt utrymme åt Kungsörs köping (Kungl. Maj:ts proposition till 1893 års Riksdag, n:o 31), vidare meddelat, *dels* att enligt af domänstyrelsen den 8 juni 1894 utfärdadt arrendekontrakt Kungsörs norra och södra kungsladugårdar om tillhopa 23¹/₂ mantal blifvit till affidne C. W. Borgmans stärbhusdelägare, nämligen änkan Mathilda Borgman, född Hansson, sönerna Gustaf Victor och Carl Axel samt dottern Maria Vilhelmina upplåtna på arrende för en tid af 20 år, räknade från och med den 14 mars 1895, mot 8,500 kronor årligen och öfriga villkor, såsom att från utarrenderingen skulle undantagas, bland annat, förutom den mark, som med en areal af 91 hektar 66,01 ar blifvit enligt nådiga brefvet den 29 maj 1893 från Kungsörs södra kungsladugård upplåten till område för Kungsörs köping, de i sistnämnda område ej inbegripna, jämlikt nådiga brefven den 6 maj 1811 och den 20 mars 1863 från egendomen upplåtna Kungsörstorp, från hvilka dock arrendatorerna skulle äga att, på sätt i punkt 11 af kontraktet närmare angåfves, åtnjuta vissa dagsverken, *dels ock* att de för lägenheten Borgvik n:o 1 i jordeboken antecknade 44 dagsverken blifvit lägenheten vid förberörda skattläggning påförda, hvarvid, på sätt skattläggningsinstrumentet visade, lägenhetens hela areal, utgörande enligt förenämnda karta 4 tunnland 4 kappland grus- och sandgrund, tagits i beräkning efter uppskattning till 3:dje gradens jord.

Beträffande härefter själfva hufvudsaken, hafva kammarkollegium och domänstyrelsen anført, att ämbetsverken på grund af förekomna omständigheter funne sig böra tillstyrka, det Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition i syfte att lägenheten Borgvik n:o 1, sådan densamma blifvit å omförmälda karta till areal, läge och gränser när-

mare angifven, måtte få afhändas kronan och till vederbörande under vissa villkor med äganderätt försäljas.»

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling detta ärende blifvit öfverlämnadt, hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 4 april 1905.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.